

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BAŞBAKANLIK

Ref: B.02.1.HM.0.DEİ.02.00/500/

Ankara, 25 Temmuz 2003

Sn. Horst Köhler
Başkan
Uluslararası Para Fonu
Washington, D.C., 20431
A.B.D.

Sayın Bay Köhler,

1. Uluslararası Para Fonu (IMF) ile üzerinde mutabakata varılan Stand-By Düzenlemesi ile desteklenen ekonomik programımız olumlu sonuçlar vermektedir. Dördüncü gözden geçirmenin 18 Nisan'da tamamlanması ve Irak'taki savaşın bitmesini müteakiben, piyasa güveni artmıştır. Mart ayının sonundan bu yana en fazla işlem gören tahvilin faiz oranları 15 puan düşmüş ve Türk Lirası, ABD Doları ve Euro'dan oluşan ticaretle ağırlıklandırılmış kur sepetine karşı yüzde 16.5 oranında değer kazanmıştır. Bu daha istikrarlı ortam, yapılan son anketlere büyüme ve enflasyona ilişkin beklentilerin daha olumlu olması şeklinde yansımış olup, 2003 yılı makroekonomik hedeflerimize ulaşılmasında yardımcı olacaktır.

2. Bu başarılarla güçlü politika uygulamaları ile ulaşılmıştır. Nisan ve Haziran ayı sonuna ilişkin tüm parasal performans kriterleri ile gösterge niteliğindeki hedefler tutturulmuştur. Nisan ayı sonuna ilişkin kamu sektörü faiz dışı fazla hedefi de tutturulmuştur, ancak Haziran ayı sonuna ilişkin performans kriterinin küçük bir farkla kaçırılmış olma ihtimali vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) yoğun gündemine rağmen, yapısal reform alanında da iyi ilerleme kaydedilmiştir. 9 Nisan'da Doğrudan Vergi Reformu'nun TBMM'de kabul edilmesiyle program kapsamındaki bir yapısal performans kriteri yerine getirilmiştir. Ayrıca, program kapsamındaki diğer birçok yapısal kriter de yerine getirilmiştir: (i) genel kamu ve kamu iktisadi teşebbüslerinin istihdamının izlenmesi sisteminin uygulamaya konulması; (ii) bankacılık sektöründeki aracılık maliyetlerinin düşürülmesine ilişkin bir eylem planının hazırlanması; (iii) nominal değeri 250 milyon ABD Doları tutarındaki TMSF'nin kredi portföylerinin satış ilanının yapılması; (iv) Doğrudan Yabancı Yatırımlar'a ilişkin yeni bir kanunun yürürlüğe girmesi; (v) Merkez Bankası tarafından 2002 yılı sonu itibarıyla döviz rezerv yönetimi ve program kapsamında üretilen verilere ilişkin iç denetimin tamamlanması; (vi) BDDK'nın etkinliğini güçlendirecek yasal düzenlemenin hazırlanması; ve (vii) İcra ve İflas Kanunu reformlarının kabul edilmesi

3. Gecikilen bazı yapısal reformların tamamlanması için de gerekli adımlar atılmaktadır. KİT'lerdeki atıl istihdamın giderilmesine ilişkin Haziran ayı sonu yapısal performans kriterinin tutturulamamış olmasına karşın (KİT'lerde çalışan işçilerin emekliliklerini daha yüksek ikramiye ödemeleri nedeniyle halen sürmekte olan toplu iş sözleşmeleri sonrasına ertelemelerinden ötürü), Eylül sonu ve Aralık sonu hedeflerinin tutturulması yönünde programlandığı gibi ilerleme kaydedilmesini teminen gerekli adımlar atılmaktadır. Yapısal reform takviminin diğer alanlarında bazı gecikmeler olmuştur. Buna göre, (i) Türk Telekom'a ilişkin bir özelleştirme planının kabul edilmesi; (ii) doğrudan vergi

reformu ikinci paketinin TBMM'den geçirilmesi; (iii) Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun TBMM'den geçirilmesi; (iv) Kamu İktisadi Teşebbüsleri yönetişiminin iyileştirilmesine ilişkin yasal düzenlemenin TBMM'den geçirilmesi; ve (v) memurlar ve kamu yöneticileri için ahlaki görev ve uygulama esaslarının oluşturulmasına ilişkin yasal düzenlemeyi içeren kamu sektörü personel sisteminin iyileştirilmesi dahil bazı yapısal kriterler yeni bir takvime bağlanmıştır. Tüm detaylar aşağıda yer almakta olup, Ek A'da özetlenmiştir.

4. Bu çerçevede, Stand-By Düzenlemesi kapsamındaki Beşinci Gözden Geçirme'nin tamamlanması talep olunmaktadır. KİT'lerdeki atıl istihdamın azaltılması ve toplam kamu sektörü faiz dışı fazlasına ilişkin Haziran ayı sonu performans kriterlerinden feragat talep edilmektedir. 5. Gözden Geçirme için ön koşul olarak, (i) 2003 yılı GSMH'nin %6.5'i kadarlık kamu sektörü faiz dışı fazla hedefine ulaşılmasını teminen bütçe gerçekleştirmelerinin planlandığı şekilde devam etmesini sağlamak üzere tedbirler alınmıştır; (ii) sosyal güvenlik kuruluşlarına ilişkin yasal düzenlemeler Temmuz ayında TBMM'den geçirecektir. Aynı zamanda, 17 Temmuz 2003 tarihinde bakanlar düzeyinde gerçekleştirilen toplantıda IMF ve Dünya Bankası'nın görüşleri dikkate alınarak taslak Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu üzerinde mutabakata varılmıştır (diğer bir ön koşul yerine getirilmiştir). KİT'lerdeki atıl istihdamın azaltılmasının hızlandırılmasına yönelik önlemler de alınmaktadır. Son olarak, kamu alacaklarına ilişkin af yapılmasından kaçınılması bir **sürekli yapısal performans kriteri** haline getirilecektir.

5. 5. Gözden Geçirmenin tamamlanmasında gecikilmesi ve bazı politika unsurlarının yeni bir takvime bağlanması ışığında programda bir takım teknik değişikliklere gidilmesi önerilmektedir. İlk olarak, programa ilişkin gözden geçirmelerin takviminin Ek B'de gösterildiği şekilde değiştirilmesi talep olunmaktadır. Değiştirilen bu takvimle uyumlu olarak, Stand-by Düzenlemesi kapsamındaki sayısal performans kriterleri ile gösterge niteliğindeki hedeflere ilişkin alt ve üst sınırlar 31 Aralık 2003 tarihine kadarki dönem içinde ilgili tarihler itibarıyla Ek C'de gösterildiği gibi belirlenecektir. Belirlenen tüm bu rakamlar, konsolide kamu sektörü kümülatif faiz dışı fazlası rakamı hariç, 5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu'ndaki gösterge niteliğindeki hedeflere tekabül etmektedir. Aşağıda 9. paragrafta belirtildiği gibi konsolide kamu sektörü kümülatif faiz dışı fazlası kriterine ilişkin olarak daha geniş kapsamlı ve daha şeffaf bir tanım ve GSMH'nin %6.5'i olarak belirlediğimiz yıllık hedefimizle uyumlu revize edilmiş hedefler önerilmektedir.

Makroekonomik Çerçeve

6. Dışsal belirsizliklerin büyük ölçüde azalmış olmasıyla birlikte, güçlü program uygulamalarına devam edilmesi suretiyle 2003 yılında temel makroekonomik hedeflere ulaşılacağına inanılmaktadır. Irak'daki askeri çatışmanın kısa sürmüş olması, ilk beş aydaki güçlü sanayi üretimi ile ihracat performansı ve dayanıklı tüketim malları ile ara mallara yönelik son aylardaki yüksek talep, 2003 yılında %5'lik GSMH büyümesinin erişilebilir olduğunu göstermektedir.

Türkiye: Temel Makroekonomik Göstergeler, 2002-2003

	Projeksiyon	
	2002	2003
		(%)
GSMH reel büyüme oranı	7.8	5.0
TÜFE (12 aylık- yıl sonu)	29.7	20.0
		(% GSMH)
Konsolide bütçe faiz dışı fazla dengesi	2.4	5.0
Toplam kamu sektörü faiz dışı fazla dengesi	4.0	6.5
Kamu sektörü net borcu	80.0	69.6
Brüt dış borç	72.4	58.7
GSMH (katrilyon TL)	273.5	359.4

Bu yıl büyümenin temel kaynağının, stok birikiminin yerini alacak özel tüketim ve sabit sermaye yatırımı olması beklendiği için, tüketici ve yatırımcı güveninin programın sıkı bir biçimde uygulanması suretiyle artırılması, büyüme hedefinin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Özel sektör talebinin daha güçlü olacağı yönündeki beklenti ve Irak Savaşı'nın turizm gelirlerine olan etkisi nedeniyle, cari işlemler açığı tahmini, GSMH'nın %1.9'u olan orijinal seviyesinden, GSMH'nın yaklaşık %3'ü seviyesine yükseltilmiştir. Enflasyona ilişkin olarak, yılın başlarındaki gıda fiyatlarındaki istisnai artışın TÜFE'nin, tahminlerin bir miktar üstünde gerçekleşmesine neden olmasına rağmen, önümüzdeki döneme bakıldığında, petrol fiyatlarına ilişkin olarak iyileşen görünümün, Türk Lirası'nın daha güçlü olmasının ve mevcut atıl kapasitenin, TÜFE enflasyonunun, %20 seviyesindeki yıl sonu hedefi içerisinde tutulmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

7. Önümüzdeki dönemde sağlanması muhtemel ikili finansman imkanları, faiz oranlarının düşürülmesi ve borçlanma vadesinin uzatılması yönündeki borç azaltma stratejimizin güçlendirilmesi amacıyla kullanılacaktır. 8.5 milyar ABD Doları'na kadar krediye dönüştürülebilecek 1 milyar ABD Doları tutarındaki hibe imkanına ilişkin olarak ABD ile yapılacak görüşmelerin kısa bir süre içerisinde tamamlanması beklenmektedir. Söz konusu fonların varlığı, piyasa güvenini daha da artıracak ve Hazine'nin iç borçlanmada vade uzatabilmesine ve faiz oranlarını düşürülebilmesine imkan verecektir. Faiz-dışı fazla hedeflerine bağlı kalma konusundaki kararlılığımız çerçevesinde, ilave ikili yardımlar ilave kamu harcamalarını finanse etmek amacıyla kullanılmayacaktır.

Kamu Maliyesi

8. Kamu maliyesi programının planlandığı gibi sürdürülmesini sağlayacak adımlar atılmaktadır. Haziran ayı sonuna ilişkin kamu maliyesi performans kriterinin küçük bir farkla kaçırılmış olması beklenmektedir. Bazı tedbirlerin uygulanmasındaki gecikmeler, tahminlerin üzerinde kaydedilen vergi iadeleri ile ücret artışları, sosyal güvenlik prim tahsilatlarının beklenenin altında gerçekleşmesi ve tarım sektörüne daha fazla transfer yapılmasına yönelik planlar tüm yıl için GSMH'nin %6.5'i seviyesindeki konsolide kamu sektörü faiz dışı fazla hedefine oranla bir mali açığın oluşmasına yol açmıştır. Ayrıca, Vergi

Barışı Planı kapsamındaki brüt ödemelerin beklentileri aşmış olmasına rağmen, bu plan, vergi iadelerinde ilave taleplerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kamu maliyesi hedefimizi gerçekleştirmek amacıyla, mali açığı kapatabilmek için bir **ön koşul** olarak GSMH'nın yaklaşık %0.7'si oranındaki tedbirler alınmaktadır. Söz konusu tedbirler aşağıdakileri içermektedir:

- Sağlık ve eğitim harcamaları korunurken cari, transfer ve yatırım harcamalarında toplam 1.2 katrilyon TL tutarında kesintiler yapılması
- 0.5 katrilyon TL tutarındaki özel gelirin bütçeye gelir kaydedilmesi ve böylelikle ilave ödenek tahsis edilmesinin önüne geçilmesi; ve
- Tütün mamülleri ve alkollü içecek fiyatlarının 0.25 katrilyon TL sağlayacak şekilde artırılması

Gerekli görüldüğü takdirde, GSMH'nın %6.5 oranındaki faiz dışı fazla hedefinin tutturulmasına yönelik ilave tedbirler alınacaktır.

9. Şeffaflığın artırılmasını teminen, faiz dışı fazla tanımının geliştirilmesi

önerilmektedir. Ek D yeni tanım çerçevesinde yıl sonuna kadar olan ve özel gelirler ile özel harcamaları kapsayan hedefleri ortaya koymaktadır. Söz konusu yeni hedefler temel olarak (özel gelir özel ödenek hesaplarını kapsamayan) önceki hedeflerle aynıdır, ancak yeni tanım, program öngörülerine kıyasla mali performanstaki gelişmeleri dışarıdan izleyenlerin daha iyi takip etmesine yardım edecektir. Aynı zamanda, 2002 yılında yürürlüğe giren Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimi Kanunu'yla uyumlu olarak dış kaynaklarla finanse edilen aynı askeri harcamalara ilişkin veri bulunmaması nedeniyle söz konusu harcamaların faiz dışı fazla tanımından çıkarılması talep olunmaktadır. Dış borç stokuna ilişkin veriler söz konusu harcamaları içermektedir. Faiz dışı fazla verilerinin kapsamının iyileştirilmesine yönelik her türlü çaba gösterilecektir. Yeni tanım, aynı zamanda, kamu arazilerinin satışının gelirlere katkısına, bu tip işlemlerin finansman benzeri nitelikte olmasından ötürü 500 trilyon TL tutarında sınırlama getirecektir. Faiz dışı fazla hedeflerinin değişmesi nedeniyle genel dengeye ilişkin gösterge niteliğindeki hedeflerde de (EK E) buna uygun olarak değişiklik yapılması önerilmektedir.

10. Gelecek yıla ilişkin faiz dışı fazla hedefinin sağlam temellere dayanmasını

sağlamak için de adımlar atılmaktadır. Bir defaya mahsus gelir sağlayan tedbirlerden bazılarının sona ermesini telafi etmek ve genel vergi yükünde bir artış olmamasını sağlamak için, 2004 yılında harcama artışının sıkı bir şekilde sınırlandırılması gerekecektir. Bu amaçla, 2004 yılı bütçe çağrısında, toplam faiz dışı harcamaların artışını reel olarak sıfırda tutan, endikatif üst sınırlar verilmiştir. Buna ek olarak, yatırım programının daha rasyonel hale getirilmesine devam edilerek, acil durumlarda uygulamaya konması gereken projeler dahil son derece kısıtlı sayıda tutulacak projeler haricinde yeni yatırım projeleri başlatılmayacaktır. Söz konusu adımlar, Ekim ayı ortası itibarıyla TBMM'ye sunulacak bütçenin, gelecek yıla ilişkin GSMH'nın %6.5'i oranındaki faiz dışı fazla hedefi ile uyumlu olarak oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

İşgücü Piyasası Politikaları

11. İşgücü piyasasına yönelik politikalarımız rekabet gücü yüksek bir ekonominin oluşturulmasını amaçlamaktadır. İşgücü piyasalarının esnekliğinin artırılması amacıyla TBMM, yeni İş Kanunu'nu 22 Mayıs 2003 tarihinde kabul etmiştir. Yeni Kanun, esnekliğin

artırılması ve ekonomide yeni istihdam alanlarının yaratılması amacıyla yarı zamanlı ve geçici istihdama yönelik yeni hükümler hayata geçirmek suretiyle iş sözleşmelerinde ayırım yapmaya imkan tanımaktadır. Yeni Kanun aynı zamanda, işverenin işten çıkarma nedenlerinin kanunda belirtilen geçerli nedenlere dayandığını ispatlama yükümlülüğü getirmek de dahil olmak üzere işçi haklarını iyileştirmektedir.

Para Politikası

12. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) para politikası, bu seneye ilişkin yüzde 20'lik enflasyon hedefinin tutturulması üzerine odaklanmaya devam edecektir. Bu amaca uygun olarak, Nisan ve Haziran ayları sonuna ilişkin tüm parasal performans kriterleri ile gösterge niteliğindeki hedefler tutturulmuştur. Başlıca makroekonomik hedeflerimizin de değişmemiş olması nedeniyle, bir önceki gözden geçirmede belirlenmiş olan parasal hedefler korunmaktadır. Enflasyonun, yılın ilk aylarında tahminlerin bir parça üzerinde gerçekleşmiş olmasına rağmen, dünya petrol fiyatlarındaki düşüş ile Türk Lirası'ndaki değer artışı halihazırda enflasyon oranında belirgin bir düşüş kaydedilmesine yardımcı olmuştur. Sözkonusu düşüş, son günlerde özel sektörün gelecek enflasyona ilişkin beklentilerinde de düşüşe yol açmıştır. Bu olumlu gelişmeler ışığında, TCMB faiz oranlarını Nisan ve Haziran ayında düşürdüktan sonra Temmuz ayı ortasında tekrar düşürmüştür.

13. Enflasyon hedeflemesi rejimine geçilmesi öncesinde programın güçlü bir şekilde uygulandığının gösterilmesi konusunda kararlıyız. Bu Niyet Mektubu'nda belirlenmiş olan yeni mali tedbirlerle birlikte, kısa zamanda faiz dışı fazla hedeflerimizin tutturulduğunu gösteren performans sergilenecek ve mali disiplin hususunda itibar sağlanabilecektir. Aynı zamanda, gelirler politikası, enflasyon hedefini destekleyecek şekilde geliştirilmektedir. Enflasyon hedeflemesine ilişkin önkoşulların yerine getirilmesine yönelik çabaların devam ettirilmesinin yanı sıra, enflasyon tahmini ve modellemesinin daha da geliştirilmesini içeren teknik hazırlıklarda ilerleme kaydedilmektedir.

14. Dalgalı döviz kuru rejimine olan bağlılığımız devam etmektedir. Bu bağlılık, Irak'taki savaş nedeniyle ortaya çıkan dış dalgalanmalar esnasında, döviz piyasasında sadece ılımlı borç verme operasyonları yapılması suretiyle piyasaların kısa sürede istikrara kavuşması ile gösterilmiştir. Savaşın sona ermesi ertesinde, ters para ikamesinin de işaret etmekte olduğu artan döviz arzı sonucu ve uzun süredir ifade edilen uluslararası rezerv pozisyonunun güçlendirilmesi hedefi ile uyumlu olarak, 6 Mayıs tarihinde günlük döviz alım ihalelerine yeniden başlanmıştır. Döviz kurundaki aşırı oynaklığı azaltmak için de piyasalara ender durumlarda müdahale edilmiştir. Ancak sözkonusu program dışı ihtiyari müdahaleler kesinlikle sınırlı tutulacaktır.

Kamu Maliyesi Reformları

15. Önümüzdeki dönemde kamu maliyesi alanındaki önemli yapısal reformların uygulanmasına bağlı kalınacaktır:

- **Doğrudan Vergi Reformu 2. Paketi**'ne ilişkin yasal düzenlemenin hazırlanmasında gecikme meydana gelecektir. Bu konuyla ilgili kanun taslağına (Serbest Ticaret Bölgeleri'ndeki teşviklerin aşamalı olarak azaltılmasına ve coğrafi, sektörel ve diğer yatırım teşviklerinin en aza indirilmesine) ilişkin genel prensiplerde mutabakata varılmasını teminen halen çalışılmaktadır. Bu nedenle, sözkonusu yasal düzenlemenin Meclis'ten geçmesine ilişkin Haziran ayı sonu yapısal kriteri yerine

getirilememiştir. Bundan dolayı, uluslararası uygulamalardan yola çıkarak, ilgili kuruluşlar ile istişare süreci sonrasında, taslak kanunlar tamamlanacaktır. Bu yasal düzenlemenin hazırlanması 6.gözden geçirme için **ön koşul** olacaktır. Söz konusu yasal düzenlemenin 2003 yılı Kasım ayı sonuna kadar Meclis'ten geçirilmesi öngörülmektedir (7. gözden geçirme için **ön koşul** olarak).

- **KİT'lerdeki 9,900 atıl istihdamın** Ocak ayı sonu ile Haziran ayı sonu arasında ortadan kaldırılmasına (yapısal performans kriteri) ilişkin hedef yaklaşık 2,500 kadro ile kaçırılmış olup, ücret görüşmelerinin tamamlanması akabinde daha fazla çalışanın erken emekliliğe başvurması sebebiyle bu sürecin hızlanması beklenmektedir. İleriye yönelik olarak, kamu sektörü işçilerinin emekli olmasındaki kısıtlamaları kaldıran, 26 Mart 2003 tarihinde kabul edilen düzenlemenin uygulanmasıyla desteklenen, gönüllü emeklilik yolu ile atıl istihdamın azaltılmasına devam edilecektir. Hedeflere ulaşılmasını teminen, atıl kadroların azaltılmasının her bir KİT seviyesinde uygulanması ve takip edilmesine yoğunlaşmıştır. Toplam kamu istihdamının izlenmesi sistemi, Mayıs ayı sonunda uygulamaya konmuştur (böylece bir yapısal kriter yerine getirilmiştir) ve söz konusu sistem, atıl istihdamın ve mevcut kadroların azaltılması programının, kamu iktisadi teşebbüslerindeki çalışan sayısını 2002 yılı Aralık ayı - 2003 yılı Mart ayı döneminde 36,796 azaltıldığını göstermektedir.
- **Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu** taslağı, Meclis'e sunulmak üzere nihai hale getirilmiştir. Meclis'in yoğun gündemi nedeniyle, kanun Meclis'ten geçirilememişse de (Haziran ayı sonu için bir yapısal kriteri kaçırılarak), kanunun (6. gözden geçirme için **ön koşul** olarak) Ekim ayı sonuna kadar Meclis'ten geçirilmesi beklenmektedir. Söz konusu kanun; bütçenin hazırlanması, uygulanması ve denetimine ilişkin kapsamlı bir çerçeve çizmektedir. Bu kanun, tüm düzenleyici kurulların mali ve idari özerkliklerini koruyarak bu kurulları Meclis'in gözetimine dahil etmekte; söz konusu kurullar ile, döner sermayeler, bütçe dışı fonlar ve katma bütçeli kuruluşları bütçe içinde, ortak bir sınıflandırma altında konsolide etmektedir. Söz konusu kanun ayrıca, tahsisli gelir uygulaması mekanizmalarını ortadan kaldırmaktadır (mevcut tahsisli gelirleri bütçeye dahil edecek ayrı bir yasal düzenleme bu sene içinde Meclis'ten geçirilecektir). Bu kanun, kamu maliyesi yönetimine dahil olan başlıca kuruluşların görev ve sorumluluklarını açıklığa kavuşturmakta ve kamu sektöründe muhasebe, mali kontrol ve raporlamaya ilişkin standartların belirlenmesinden ve bütçeden Maliye Bakanlığı'nı sorumlu kılmaktadır. Söz konusu kanun ayrıca, Sayıştay'ın dış denetimlerini tüm kamu sektörünü kapsayacak şekilde genişletmekte ve iç denetimini AB standartları seviyesine getirmektedir. Son olarak, iç denetim ve ön denetim işlevleri harcamacı bakanlıklara geçecek ve bundan sonra bütçe uygulamasında Sayıştay'ın herhangi bir rolü olmayacaktır.
- **Kamu iktisadi teşebbüslerinin yönetişimine ilişkin yeni kanuni düzenleme** de, uygun şeffaflık ve mali kontrol düzenlemeleri ile birlikte hazırlanacaktır. Kısmen yoğun yasama gündemi nedeniyle, bu yasal düzenleme orijinal olarak öngörüldüğü gibi Haziran ayı sonuna kadar geçirilememiştir. Meclis'in söz konusu düzenlemeyi 2003 yılı sonuna kadar kabul etmesi beklenmektedir (buna uygun olarak, 2003 yılı Haziran ayı sonuna ilişkin yapısal kriter, 2003 yılı Aralık ayı sonu için yeniden takvime bağlanmıştır).

- Kapsamlı bir kuruluşlararası istişare süreci sonucunda ve Dünya Bankası ile yakın işbirliği içinde **Kamu İhale Kanunu**'nu uluslararası standartlar ile uyumlu hale getirebilmek için bir dizi değişiklik taslağı oluşturulmuştur. Bu değişikliklerin, Temmuz ayı sonuna kadar Meclis tarafından geçirilmesi beklenmektedir.
- Son olarak, kamu hizmetlerinin verimli, şeffaf ve katılımcı bir biçimde verilebilmesi için daha uygun bir yasal ve kurumsal ortam yaratmak amacıyla **kamu yönetimi reformuna ilişkin yasal düzenleme** hazırlanmaktadır. İlk adım olarak, bir çerçeve kanun yönetişimin ilkelerini belirleyecek ve konsolide bütçe kuruluşları ile yerel yönetimler arasındaki görev dağılımını açıklığa kavuşturacaktır. Kamudaki yapılanmanın fonksiyonel olarak gözden geçirilmesinin önümüzdeki dönemde sonuçlandırılması ile sağlanacak veriler ışığında, bakanlıklara ilişkin kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılacak olup, yeni bir düzenleyici kurul kanunu, standartları oluşturmak ve hesapverebilirliği (üst kurulların finansal ve idari özerkliklerini korurken) artırmak amacıyla hazırlanacaktır. Yerel yönetimlere ilişkin hususları düzenleyen yeni kanunlar, yerel yönetimlerin bütçe sistemlerini daha etkin kılacak ve borçlanmalarına sıkı kontrol getirecektir.

16. Gelir tahsil eden idarelerin güçlendirilmesi, mükelleflerin yükümlülüklerine uyması ve gecikmiş kamu alacakları sorununun kalıcı olarak çözüme kavuşturulmasını sağlamak için çaba gösterilmektedir:

- **5. Gözden Geçirme'nin bir ön koşulu** olarak, SSK, İş-Kur ve Bağ-Kur'un idari reformuna ilişkin kanuni düzenlemelerin Meclis'ten geçirilmesi beklenmektedir (Söz konusu mevzuatın yürürlüğe girmesi 2003 yılı Nisan ayı sonu için bir yapısal kriterdi). Söz konusu yasal düzenleme tahsilatın geliştirilmesi için yasal zemin sağlamakta ve 5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu çerçevesindeki taahhütlerimiz kapsamında, gecikmiş kamu alacaklarının affına ilişkin herhangi bir unsur içermemektedir. Söz konusu yasal düzenleme ceza ve gecikme faizine ilişkin olarak en iyi uluslararası uygulamalarla uyumlu yeni bir sistem öngörmektedir (örneğin, gecikme faizinin kamu borçlanma maliyeti kadar olması). Geçmişteki birikmiş prim borçları değişmeden kalmış olup, yeni sistemin uygulanmasını kolaylaştırmak için birikmiş borcu bulunanlara borçlarını yeniden yapılandırılmaları imkanı tanınacaktır. Ödemeler, brüt satışlar ya da sosyal sigorta prim tabanı ile ölçülecek olan mükellefin ödeme gücü ile uyumlu olacaktır.
- Vergi idaresinin reformuna ilişkin yasal düzenlemenin, Doğrudan Vergi Reformu 2. Paketi'ne ilişkin kanuni düzenlemeye paralel olarak 2003 yılı sonuna kadar Meclis'ten geçmesi beklenmektedir. Bu yasal düzenleme, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün fonksiyonel olarak yeniden örgütlendirilmesini ve Maliye Bakanlığı içindeki konumunun daha üst seviyede tanımlanmasını temin edecek ve Gelirler Genel Müdürlüğü'nde (yerel birimlere doğru) dikey yapılanma içinde hesap verilebilirliğin açık bir şekilde oluşmasını sağlayacaktır. Söz konusu yapılanma ve Vergi Barışı Planı'ndan elde edilecek bilgi, denetim programının hedefinin daha iyi belirlenmesinde yardımcı olacaktır.
- Kamu alacakları için yeni bir af yapılmayacağı yönündeki taahhüdümüze bağlılığımızı vurgulamak amacıyla, bu taahhüt **sürekli yapısal performans kriteri** haline getirilecektir. Bu kapsamda bir af; bir kamu alacağının, net bugünkü değerinin düşmesine yol açacak ve borçluların bireysel ödeme kabiliyeti ile bireysel

ödemelerini yapmak için yaptırım uygulanmasını dikkate almaksızın yapılan bir girişim olarak anlaşılacaktır. Bir kamu alacağı, genel kamu sektörüne (Kamu Finansmanı İstatistikleri –GFS tanımına göre), bir kamu iktisadi teşebbüsüne ya da bir kamu bankasına olan yükümlülük anlamına gelmektedir.

Mali Sektör Reformu

17. Bankacılık sektörünün güçlendirilmesine devam edilmektedir. Yapı ve Kredi Bankası ile Pamukbank'ın çözüme kavuşturulması ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) Tahsilat Birimi tarafından tutulan varlıkların satışı konularında ilerleme kaydedilmektedir. Kamu bankalarının özelleştirilmesi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'nın mali ve operasyonel bağımsızlığının sürdürülmesi konularındaki kararlılığımız sürmektedir.

18. Yapı ve Kredi Bankası'nın mali durumu, bankanın faaliyetlerinin birlik ve bütünlüğünün korunması ile istikrar kazanmıştır. Şubat ayı içerisinde oluşturulan özel gözetim komitesi birinci üç aylık raporunu BDDK ve TMSF Yönetim Kurulu'na yakında sunacak olup, sözkonusu komitenin bulgularının özeti kamuya açıklanacaktır. Bankanın mali performansı kendisiyle benzer ölçekteki diğer bankaların performansı ile aynı doğrultuda gerçekleşmiştir. Banka yönetimi, bir danışmanlık firmasının yardımıyla, bankanın TMSF tarafından tutulan ve temsil edilen hisselerinin nihai satışını kolaylaştıracak bir yeniden yapılandırma planı geliştirmektedir.

19. TMSF, halen portföyünde bulunan devralınmış üç bankanın çözüme kavuşturulma sürecini tamamlamaktadır. Pamukbank'ın satış süreci uzatılmış olmakla birlikte nihai aşamaya gelinmiştir. Üç potansiyel yatırımcı bankada incelemelerini tamamlamış ya da halen incelemede bulunmakta olup, teklifler 31 Temmuz'a kadar sunulacaktır. Bayındırbank'a ilişkin strateji, Pamukbank'ın satışının tamamlanmasını müteakiben değerlendirilecektir. Türk Ticaret Bankası'nın gönüllü tasfiye süreci bankanın azınlık hissedarları lehine alınan ihtiyati tedbir kararı nedeni ile halen askıda bulunmaktadır. BDDK 3 Temmuz'da orta ölçekli bir banka olan İmar Bankası'nın bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme iznini kaldırmıştır. BDDK bu tedbiri, bankanın mali durumuna ilişkin belirsizliklerin artması ve mudilerin bankadaki mevduatlarını çekmeye başlaması üzerine almıştır.

20. BDDK'nın mali ve operasyonel bağımsızlığı güçlendirilmektedir. BDDK kararlarına karşı temyize gidilebilecek halleri açıkça ortaya koyacak ve buna ilişkin zaman sınırları getirecek bir taslak yasal düzenleme hazırlanmış olup (böylece bir yapısal kriter yerine getirilmiştir) sözkonusu taslak kamu kuruluşları tarafından gözden geçirilmektedir. 5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu'nda belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla, İdari Usul Kanunu ve Bankalar Kanunu'nda değişiklikler yapılacaktır. Bu yasa değişikliklerinin 2003 yılı Ekim ayı sonuna kadar Meclis'ten geçmesi beklenmektedir (bir yapısal performans kriteri). Hükümet ayrıca, yeni Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nda BDDK bütçesinin doğrudan Meclis'e sunulmasını sağlamak suretiyle BDDK'nın **mali bağımsızlığını** temin edecektir. Hükümet, BDDK'nın operasyonlarını yürütürken alacağı harcama kararlarının önündeki kısıtlamaların yumuşatılması hususundaki taleplerini olumlu bir bakış açısıyla ele alacaktır.

21. İcra İflas Yasası'nda değişiklikler yapılmasına ilişkin düzenleme 17 Temmuz 2003 tarihinde Meclis tarafından kabul edilmiştir. Sözkonusu değişikliklerin kısa zamanda yasalaşması beklenmektedir (Böylece, Mayıs sonuna ilişkin bir yapısal kriter gecikmeyle yerine getirilecektir). Bu değişiklikler alacaklı haklarının daha etkin bir şekilde korunmasını

sağlayacaktır. Ayrıca, İcra İflas Kanunu'nun mahkeme öncesi uzlaşma yöntemiyle iflasa gidilmesi sürecine ilişkin olan ve Dünya Bankası ve IMF uzmanlarının son görüşlerini yansıtan yeni bir bölümü 2003 yılı Kasım ayı sonuna kadar yasalaşacaktır. Söz konusu iflas hükümlerinin uygulanmasına ilişkin düzenlemeler 15 Aralık 2003 tarihine kadar hayata geçirilecektir (**yeni bir yapısal kriter**). Bu kanunlar, Türkiye'deki şirket iflas rejimini ve alacaklı haklarını önemli ölçüde geliştirecektir.

22. TMSF varlıklarının satışına başlanmıştır. 30 Haziran 2003 tarihinde, nominal değeri en az 250 milyon ABD Doları tutarındaki kredi portföylerinin satış ilanı TMSF tarafından yapılmış olup, (böylece bir yapısal kriter yerine getirilmiştir) teklifler 20 Kasım 2003 tarihine kadar alınacaktır. Söz konusu ilk satışı müteakiben, yeni kredi portföylerinin (küçük tüketici kredileri hariç) dörder aylık sürelerle satışa konulması düşünülmektedir. İcra ve İflas Kanunu'na ilişkin yeni reformlar, satış sürecine önemli ölçüde yarar sağlayacaktır.

23. Bankalardaki devlet garantisinin kaldırılacağı ilan edilmiştir. BDDK 3 Temmuz tarihinde tüm mudileri ve bankaların diğer kreditorlerini kapsayan genel garanti uygulamasında yapılacak değişiklikleri ilan etmiştir. Garanti uygulaması 5 Temmuz 2004 tarihine kadar yürürlükte kalacak olup, bu tarihten itibaren belirli bir limit dahilinde mevduat garantisi uygulamasına geçilecektir. Söz konusu tarihe kadar şu iki uygulama yürürlükte olacaktır: (i) devralınan bankalardaki tüm mudi ve kreditorleri koruyan genel uygulama, ve (ii) devralınmaksızın doğrudan tasfiye edilen bankalarda gerçek kişiler tarafından açılmış olan tasarruf mevduatını tam olarak güvence altına alan, ancak ticari mevduatı kapsamayan uygulama.

24. Düzenleme ve denetleme çerçevesinin daha da güçlendirilmesi için de gerekli tedbirler alınmaktadır:

- **Banka-dışı kredi kuruluşlarının düzenleme ve denetim sorumluluğu** ilgili kanunun Meclis'te kabul edilmesini (ilgili Kanunun Meclis'te görüşülmesi Meclis tatili sonrasında ertelenmiştir) müteakiben 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Hazine Müsteşarlığı'ndan BDDK'ya devredilecektir. BDDK söz konusu devre hazırlık olarak banka-dışı kredi kuruluşlarının ve bankaların denetimini tümüyle bütünleştirmek için bir yeniden örgütlenme çalışması yapmıştır.
- Hazine Müsteşarlığı, **sigortacılık sektörünü** yürürlükteki Avrupa Birliği Sigortacılık Direktifleriyle uyumlu bir biçimde düzenlemek amacıyla yeni bir taslak kanun üzerinde çalışmaktadır. Bu çalışmada Dünya Bankası'nın teknik yardımlarından faydalanabilmek amacıyla, kanunun Meclis'te kabul edilmesine ilişkin olarak öngörülen tarih 2003 yılı sonuna ertelenmiştir.
- Bankacılık verilerinin standart hale getirilmesi, uyumlaştırılması, daha hızlı derlenmesi ve verilerin zamanında ve daha yüksek kalite ile üretilmesi amacıyla BDDK tarafından bir **veritabanı** oluşturulmaktadır. Bu, aynı zamanda bankalardan gerektiği kadar istenen (ad hoc) ve birbiri ile aynı kapsamda verileri içeren raporlama yükümlülüklerinin sayısını da azaltacaktır. BDDK, veritabanının oluşturulması ve kullanılmaya başlamasıyla birlikte halen bankacılık verilerinin yayımlanmasındaki yaklaşık dört aylık gecikmenin 2003 yılı sonuna kadar yaklaşık bir aya inmesini beklemektedir.
- Aşağıda sayılan şu üç başlık altındaki işlemlere **KDV istisnası** getirilmiştir: (i) Bankalar, özel finans kuruluşları ve diğer finansal kuruluşlar tarafından 4743 sayılı

kanun hükümlerine göre kurulan varlık yönetim şirketlerine devredilen kredi teminatlarının satışı; (ii) İstanbul yaklaşımı çerçevesinde yeniden yapılandırılan kredilerin teminatlarının finansal kuruluşlar tarafından satışı; ve (iii) Bankalar Kanunu hükümleri doğrultusunda TMSF'ye devredilen varlık ve hakların satışı. Bu düzenleme, donuklaşmış kredilerin satışı ve nihayetinde özel varlık yönetim şirketlerinin kurulmasını kolaylaştıracaktır. Bu tedbirin gelir etkisi halihazırda 2003 bütçesinde dikkate alınmıştır.

25. Dünya Bankası ile birlikte yürütülen çalışmalar doğrultusunda kamu bankaları reformunda ilerleme kaydedilmeye devam edilmektedir. Kamu bankalarının sadece ticari bankacılık ilkeleri doğrultusunda kredi açmalarını temin etmek üzere yeni güvence mekanizmaları oluşturulmuştur. Ziraat Bankası, tarımsal kredilerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin planlar uygulamaya koymuştur. Ayrıca, Vakıflar Bankası ile birlikte Ziraat ve Halk Bankası'nın özelleştirmeye hazırlanmasına ilişkin planlarımızda ilerleme sağlanmıştır.

- Hükümet **kamu bankalarının ticari kararlarına müdahale etmekten kaçınmaya** devam edecektir. BDDK Bankalar Yeminli Murakıpları, kamu bankalarının üçer aylık dönemler itibariyle gerçekleştirilecek ilk tescil sürecini 2003 yılı Ağustos ayında tamamlayacak olup, sözkonusu çalışma 2003 yılının ilk altı ayını kapsayacaktır. Daha sonraki tescil işlemleri üçer aylık dönemler itibariyle yapılacak ve en geç ilgili üç aylık dönemi takip eden iki ay içerisinde tamamlanacaktır.
- **Ziraat Bankası** tahsili gecikmiş alacak sınıflandırmasına giren ve tümüyle karşılık ayrılan tarımsal kredilerini 5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu'ndaki taahhütler doğrultusunda yeniden yapılandırmaktadır. Yeniden yapılandırmaya ilişkin yasal düzenleme 6 Haziran'da kabul edilmiş olup, yeniden yapılandırma süreci planlandığı şekilde ilerlemektedir. Yeniden yapılandırma işlemi 31 Ocak 2002 tarihinden önce açılmış ve tümüyle kullanılmış krediler için geçerlidir. Boçlulara, 11 Haziran 2003 tarihi itibariyle, ödenmemiş borcun kanunun yürürlüğe girmesini müteakip 60 gün içerisinde, (i) %10'unu peşin, kalanını her yıl Ekim ayında olmak üzere üç eşit taksitte, veya (ii) borcun tümünü %30 indirimle, ödeme seçenekleri sunulmaktadır. Plan kapsamına giren borçlular, yeniden yapılandırılmış borçlarının tümünü ödeyene kadar Ziraat Bankası'ndan yeni kredi kullanamayacaklardır.
- **Halk Bankası**'nın özelleştirilmesine ilişkin bir stratejik çalışma bağımsız danışmanlar tarafından 2003 yılı Eylül ayı sonuna kadar tamamlanacaktır. Halk Bankası'nın 2003 yılı sonuna kadar, Ziraat Bankası'nın da onun ardından 2004 yılı içerisinde satışa çıkarılması düşünülmektedir.
- **Vakıflar Bankası**'nın bir kısmının bankanın emekli sandığına satılması önerisinin uygulanabilir olmadığı anlaşılmıştır. Dünya Bankası ile yakın istişare halinde bankanın özelleştirilmesine ilişkin alternatif yaklaşımlar üzerinde durulmaktadır.

26. Ayrıca, bankacılık sektörünün reel sektöre daha fazla kredi kullandırmasına imkan vermek amacıyla, aracılık maliyetlerinin düşürülmesi hedeflenmektedir. Aracılık maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla oluşturulan kuruluşlararası çalışma komitesi oluşturulduğu günden bu yana düzenli olarak toplanmaktadır. Komite, halihazırda aracılık maliyetlerinin oluşturduğu yüke ilişkin sayısal bir değerlendirme hazırlamış ve sözkonusu değerlendirmeyi yayımlamıştır. Sözkonusu komite 15 Temmuz 2003 tarihinde bu tür maliyetlerin yakın bir gelecekte ele alınmasına ilişkin spesifik girişimleri içeren bir hareket

planını tamamlamıştır (böylece Mayıs sonuna ilişkin bir yapısal kriter gecikmeyle yerine getirilmiştir). Söz konusu planın bir parçası olarak BDDK/TMSF tasarruf mevduatı sigorta primi tutarlarını, BDDK gözetimi altındaki kuruluşlardan aldığı katılım payını ve Sermaye Piyasası Kurulu tescil ücretleri ve borsa paylarını düşürmüştür. Maliye Bakanlığı'nın öncülüğünde ve IMF'nin teknik desteği ile söz konusu komite her bir aracılık maliyetinin ekonomik ve mali etkisine ilişkin daha kesin tahminler hazırlamaktadır. Maliye Bakanlığı bu çalışmayı temel alarak, 2003 yılı Ekim ayı ortasına kadar, söz konusu planın 2004 yılı sonuna kadar ve daha ileriki tarihlerde aşamalı olarak uygulanmasına ilişkin detaylı bir takvim yayımlayacaktır.

Özel sektörün rolünün artırılması

27. Her ne kadar büyük şirketlerin bir çoğunun satışı zaman alacak olsa da, 2003 yılının ilk yarısına ilişkin tüm ihale duyuruları planlandığı gibi yapılarak özelleştirmeye yeni bir hız kazandırılmıştır:

- PETKİM'in satış ihalesini kazanan teklif 6 Haziran 2003 tarihinde ilan edilmiş olup Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından onaylanmıştır.
- TEKEL ve TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine ilişkin ihale duyuruları Haziran ayında yapılmıştır. Gerek yerli gerekse yabancı yatırımcılar tarafından gösterilen yoğun ilgi dikkate alındığında, bu şirketlerin satışının 2003 yılı sonuna kadar tamamlanacağına inanılmaktadır.
- Türkiye Şeker Fabrikaları'na ilişkin kapsamlı bir özelleştirme stratejisi, Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından 26 Haziran 2003 tarihinde kabul edilmiştir. Söz konusu strateji, Türkiye Şeker Fabrikaları'nın bazı işletmelerinin 2004 yılının başlangıcında satışa çıkarılmasını öngörmektedir.
- Türk Telekom'un özelleştirme planına ilişkin Nisan ayı sonu kriteri kaçırılmış olsa da, Bakanlar Kurulu'nun 30 Nisan 2003 tarihinde aldığı prensip kararı temel alınmış ve bundan sonra atılması gereken adımlara ilişkin olarak Dünya Bankası'yla mutabakata varılmıştır. Bakanlar Kurulu'nun söz konusu özelleştirme planını 2003 yılı Ekim ayı sonuna kadar kabul etmesi beklenmektedir (Dolayısıyla planın kabul edilmesine ilişkin yapısal kriter, Nisan ayı sonundan Ekim ayı sonuna kaydırılacaktır).
- Özelleştirme Yüksek Kurulu, elektrik sektöründe, 19 dağıtım birimi, 3 üretim santrali grubu (bir grupta birden fazla üretim santrali yer almaktadır) portföyü, ve 55 hidroelektrik santralının özelleştirme kapsamına alınmasını onaylamıştır.
- Tüm bu büyük özelleştirmelere ilişkin yapılan çalışmaların yanısıra, küçük çaplı birçok şirketin satışı tamamlanmıştır. Özelleştirme gelirlerine ilişkin olarak, yılın ilk yarısında nakit gelir tutarı 50 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiş olup, bu tutar gösterge niteliğindeki hedefimizin altındadır. Ancak, halihazırda yapılmış olan ihale duyuruları dikkate alındığında, 2.1 milyar ABD Doları tutarındaki yıl sonu hedefinin gerçekleşeceğine inanılmaktadır.

28. Yabancı yatırımı teşvik etmek, iş ortamını iyileştirmek ve yolsuzlukla mücadele etmek amacıyla planlanan adımlara ilişkin ilerleme kaydedilmeye de devam edilmektedir. Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu yasalaşmış olup, böylece bir yapısal

kriter yerine getirilmiştir. Aynı zamanda, Yatırım Promosyon Birimi'nin kurulmasına yönelik yeni kanuni düzenleme, Dünya Bankası ile işbirliği içinde hazırlanmış olup, Meclis'in tatilinden sonra yasalaşması beklenmektedir. Yatırımcı Danışma Konseyi'nin açılış toplantısının, geçen yıl yaşanan siyasi belirsizlik nedeniyle ertelenmesi sonrası, 2003 yılı sonunda ya da 2004 yılı başında gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Detayları 5 Nisan 2003 tarihli Niyet Mektubu'nda yer alan, iş ortamını iyileştirmeye yönelik diğer birçok girişimin başlatılmasında da ilerleme kaydedilmektedir. Memurlar ve kamu yöneticileri için ahlaki görev ve uygulama esaslarının oluşturulmasına ilişkin yasal düzenleme Meclis'ten geçirilememiştir (Böylece, Temmuz ayı sonu için bir yapısal kriter yerine getirilememiştir), ancak sözkonusu yasal düzenlemenin yıl sonuna kadar geçirilmesi düşünülmektedir (yapısal kriterin tarihi revize edilmiştir).

Fon kaynaklarının yerinde kullanılması değerlendirmesine ilişkin ilerlemeler

29. TCMB'nin iç kontrol, muhasebe ve denetim sistemleri daha da güçlendirilmiştir. 15 Mayıs 2003 tarihinde, TCMB'nin yeni kurulmuş olan İç Denetim Genel Müdürlüğü 2002 yıl sonuna ilişkin döviz yönetimi ve program verilerine yönelik denetimi tamamlayarak bir yapısal kriteri yerine getirmiştir. Böylece TCMB, tüm yeni Fon düzenlemeleri için zorunlu olan Fon kaynaklarının yerinde kullanılması değerlendirmesi kapsamındaki tüm program koşullarını yerine getirmiştir.

En iyi dileklerimizle,

/imza/
Ali Babacan
Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı

/imza/
Süreyya Serdengeçti
TCMB Başkanı